

**РÆВДАУÆНДОНЫ ХЪОМЫЛГÆНДЖЫТЫ ХСÆН ХЪАЗТ-ВИКТОРИНÆ
ИРОН ÆВЗАГ ÆМÆ ЛИТЕРАТУРАЙЫ БÆРÆГБОНМÆ
«ДÆ ДЗЫХЫЛ МА ХÆЦ»**

Амонæг: - Алыбонны æгас цæут, нæ зынаргъ æмкусджытæ! Куыд зонут афтæмæй, абон мах бæрæг кæнæм ирон æвзаг æмæ литературайы бон. Æвзаг у адæмы уд æмæ зонд, йæ кад, йæ сæрыстырдзинад. Махыл, рæвдауæндонны кусджытыл, вазыгджын хæстæ æвæрд ис кæстæр фæлтæры хъомыл кæныны хъуыддаджы. Бындуронæй ахъуыды кæнын æмбæлы махæй алкæмæндæр, цæмæй бахъахъхъæнæм нæ мадæлон æвзаг, нæ фыдæлты хæзнатæ, сæ традицитæ. Фæзминаг дæнцæгтыл æмæ фæлгонцтыл ахуыр кæнын рæзгæ фæлтæр – уый у нæ сæйраг куыст.

- Мах уарзæм нæ мадæлон æвзаг, æнæкъуылымпыйæ йыл дзурæм æмæ нæ фæнды, цæмæй нæ хъомылгæнинагтæ дæр уарзой, дзурой æмæ ма рох кæной нæ рæсугъд æвзаг – нæ сæйрагдæр хæзна.

- Цæмæй нæ арæхстдзинад рæза æмæ парахат кæна – уымæн бирæ фæрæзтæ æмæ гæнæнтæ ис. Фæлæ абон мах бафæндыд спайда кæнын иу цымыдис мадзалай. Уе ïпæт дæр зонут, нæ телекомпани «Осетия-Ирыстон»-ы кæй ис ахæм хъазт «Дæ дзыхыл МА хæц», зæгъгæ. Йемæ, уыдонны фæзмгæйæ, мах дæр æрымысыдыстæм сымахимæ ахæм хъазт саразын. Цæудзæн викторинайы хуызы дыууæ командæйы хсæн. Уыдзæн дзы цалдæр хæславæрды. Тæрхон та уын кæндзæн нæ хъуыддагзонаг жюри.

- Цæй, мауал фæстиаттæ кæнæм æмæ нæ хъазт райдайæм. Фæлæ уал фæдих ут æмæ нæ командæтæ сбæрæг уой.

- Ныр цæттæ стæм æмæ нæ бон у фыццаг хæславæрдмæ рахизын.

1. Æмæ фыццаг хæслæвæрд уыдзæн ахæм. Æз дзурдзынæн ирон дзырдтæ, кæцытæй мах кæнæ æппындæр нал пайда кæнæм, кæнæ та сæ стæм хатт фæзæгъæм. Сымах та хъуамæ зæгъат уыцы дзырдтæн сæ уырыссаг тæлмац. Алы командæйæн дæр уыдзæн йæхи дзырдтæ. Кæцы командæ фылдæр дзырдтæ базона – уый рамбылдта.

Хъыбыллæ – компас

Уарт – щит

Хæрв – чешуя

Мæгтых – саранча

Уарди – роза

Сакъадах – остров

Чырс – иней

Кæндыс – белена

Бæлæгъ – лодка

Хъæдабæ – бархат

Хъандзал – пружина

Тæгæл – осколок, щепка

Гуыффæ – кузов

Така – шлем

Ихфарк – льдина

Даричини – гвоздика

Сауфагæ – гречиха

Тæбын – шерсть

Хъуытаз – колокольчик

Дыгоппон – удод

2. Рахыстыстæм дыккаг хæслæвæрдмæ. Æз уын æвдисдзынæн нымæцонтæ. Сымах мын сæ хъуамæ иронау зæгъат. Фыццаг бакастæй ацы хæслæвæрды зынаей ницы ис, фæлæ уыцы нымæцонтæй мах не ’рвылбоны царды иронау æппындæр нал пайда кæнæм. Уырыссагау зæгъын нын, бæгуыдæр, æнцондæр у. Фæлæ бафæлварæм нæхи.

1 087 396

16 879 619

567 833

32 363 666

178 999 888

406 758

909 009 990 099

772 277 727 272

405, 08

902, 45

0, 301

34, 0406

5 – 4,5 =... (0,5)

44 + 6,7 =... (50,7)

1000: (340 – 90) =... (4)

44 * (100 : 50) =... (88)

100 003 030 300

202 222 022 220

3. Ацы хэсыл дæр фæтых стæм. Ныр та – æртыккаг. Уый хуымæтæг нæ уыздæн. Ныртæккæ уын равдисдзыстæм уе’ ппæтæн зонгæ чи сты, уыцы кинонывтæй къанæг скъуыддзæгтæ. Сымахæн уæ хæс уыздæн уыдонæн скæнын, уырыссагау «синхронный перевод» кæй хонынц, ахæм. Ома, æмрæстæджы актерты ныхас иронау тæлмац кæнындыстут. Хуыздæр уыздæн, æмæ сын сæ интонаци æмæ мимикæ дæр куы фæзмат, уæд. Уæ кьордæй уæ равзарын хъæуы иу адæймаджы, кæцы уыздæн тæлмацгæнæг. Афтæмæй, фыццаг командæйы скъуыддзаг.

«Служебный роман»

«Любовь и голуби»

4. Тынг хорз сарæхстытстут. Нæ иннæ хæслæвæрд та уыздæн ахæм: æз дзурдзынæн дзырдты æмбарынгæнæнтæ. Сымах мын сæ хъуамæ зæгъат, цы дзырдтæ сты, уый. Зæгъæм: хохæй денджызмæ цы кæлы, уый цы у? *(цæугæдон)*

Адæймаг æмæ иуæу-иу сырдтæ бирæ кæй уарзынц, ахæм хойраг. (дзидза)

Чи ныннæрст, ахæм гæккури. (кæфхъуындар)

Рæстдæвин уæвынæн фæрæз. (*мысан*)

Æхцатæ бирæ кæм нæ фæтиат кæнынц, ахæм бынат. (*чыссæ*)

Ныллæг бæлас, къудзи. Зайы йыл лыстæг бур гагадыргътæ. (*кæркмисындзæг*)

Карчы цæмæй асайынц, ахæм айк. (*рæвдуан*)

Уæрæх егъау фæзуатыл иу чысыл тынгдæр къуыпп чи дары, ахæм ран. (*обау*)

Гуыбыны хардзыл кусæг, дзырды бар дæр кæмæ нæ хауы, ахæм. (*цагъар*)

Бæласы саджил, дыууæ æнгуылдзы хсæн бынат. (*саггом*)

Рæстæджы цыбыр скъуыддзаг, абарынц май æ цæстыфæныкъуылдимæ. (*уысм*)

Лæмæгъ адæймаг, ахæмæй ма фæзæгъынц: «йæ уд цæуыл хæцы, уый бæрæг нæй. (*тæнтъихæг*)

Цæугæдоны бын чи ныббады, уыцы буаргъæд. (*лами*)

Тугдзых сырды дæндæгтæ. (*ссыр, ссыртæ*)

Гутоны рвад (*похици*)

5. Ауыл дæр та фæтых стæм æмæ цæуæм дарддæр. Нæ иннæ хæслæвæрдды мидис у ахæм: лæвæрд дамгъæтæй уæ хъæудзæн саразын дзырдтæ – цас фылдæр, уыйас хуыздæр. Кæд, миййаг, иу дзырды хъæуа дыууæ хатты спайда кæнын иу дамгъæйæ, уæд уын уыцы бар дæр ис. Фæлæ æрмæстдæр дыууæ хатты. Хæслæвæрд сæххæст кæнынмæ уын лæвæрд цæуы дыууæ минуты. Фылдæр дзырдтæ чи æрхъуыды кæна, уыцы къорд рамбылдта. Цæттæ стут? Байдыдтам!

Дамгъæстæ: **А, Æ, Б, В, Д, Е, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ы**

6. Ныртæккæ та уыздæн мæ уарзон хæслæвæрд – пантомима. Æз уæм дæттдзынæн цавæрдæр дзырдтæ гæххæттыл фыстæй. Командæйæ иу адæймаг иннæ командйы иу уæнгæн хъуамæ уыцы дзырд бамбарын кæна буары змæлдæй, мимикæйæ, кæнæ æндæр цавæрдæр фæрæзтæй. Сæйрагдæр у уый, æмæ дзураен нæй. Иу сыпп дæр нæ! Стæй къорды иннæ уæнгтæн дæр се мбалæн æххуысы бар нæй, хъуамæ дзырд йæхæдæг базона. Фæтк чи фехала, уыдоны жюри бафхæрдзæн иварон бæрæггæнæнæй (штрафные баллы).

Фыййау	Уæрдон	Хæлуарæджы тын
Уæрыкк	Куызд	Гутон
Кæрдо	Цæугæдон	Æртах
Цыхцырæг	Цæхæраджын	Фаззон
Æртæх	Бæлас	Хърихъуипп
Авг	Абана	Гуыбындзæл
Тæргайгæнаг	Гогыз	Сгуы
Цад	Арвæрдын	Дзыкка
Цæхæрадон	Дзынга	Актрисæ

7. Тындызæм размæ æмæ та мæнæ нæ радон хæс. Куызд зонæм, афтæмæй иуæй-иу дзырдтæн вæййы дыууæ нысаниуæджы – комкоммæ æмæ ахæсгæ. Сымах ныртæккæ хъæудзæн лæвæрд дзырдтимæ æрхъуыды кæнын дыууæ хъуыдыйады. Сæ иуы уыцы дзырд хъуамæ уа йæ комкоммæ нысаниуæджы, иннæйы та – йæ ахæсгæйы. Зæгъæм, дзырд «сыгъзæрин».

Нана мын балхæдта сыгъзæрин къухдарæн. – комкоммæ нысаниуæг

Ралаууыд сыгъзæрин фæззæг. – ахæсгæ нысаниуæг

Сæр	Уазал
Фæлмæн	Галиу
Æфсæст	Сау

8. Æрхæцца стæм нæ фæстаг хæслæвæрдмæ. Æмæ та ногæй – тæлмац. Фæлæ та хуымæтæджы нæ. Хъæудзæн уæ ратæлмац кæнын хъуыдыйад уырыссаг æвзагæй иронмæ. Фæлæ уæ тæлмацы алы дзырд дæр хъуамæ байдайæ уыцы иу дамгъæйæ. Æмбæрсгонд у? Уæдæ райдыдтам æмæ мæнæ фыццаг хъуыдыйад.

Дедушка днем сидит на стуле под вишневым деревом.

Баба боныгон бады бандоныл бал бæласы бын.

В обед олень тихонько поднялся к пастбищу.

Сихорыл саг сабыргай сæрвæтмæ схыст.

Океан с обеда до полуночи извергал пену.

Фурдæй фынк фæкалд фæссихорæй фæсæмбисæхсæвмæ.

По радио заранее передали старый рассказ.

Радиойæ рагацау радзырдтой рагон радзырд.

Амонæг: - Нæ хæслæвæрдтæ фесты. Æнтысджынай сыл фæтых стут, фæлæ къордтæй кæцы фæуæлахиз и, уый та нын нæ тæрхонгæнæг хъуамæ зæгъа. Табуафси! (*тæрхонгæнæг хатдзæгтæ хæссы*)

- Зынаргъ æмбæлттæ, нæ фембæлд кæронмæ æрхæцца. Мæн фидарæй уырны, æмæ нын дзæгъæлы кæй нæ уыди. Фæнды мæ, цæмæй уæм райхæла цымыдис æмæ уæ бафæнда ноджы фылдæр зонын ирон æвзаджы сусæгдзинæдты тыххæй æмæ ноджы фылдæр дзурын æмæ кæсын иронау! Хæрзбон, нæ иннæ фембæлдмæ!